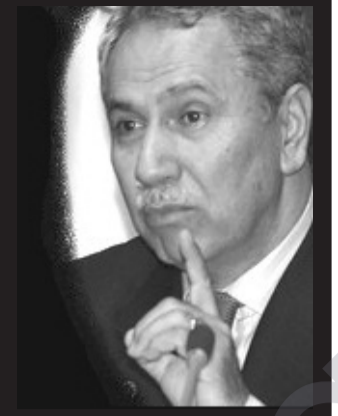


"Ziwanê Medenîyetî" û "Ziwanê Barbarîye!"

Wezîr û cagirewtoxê serwezîrê dewleta tirkan Bulend Arinçî, roja 04.02.2012 de yew programê televîzyonêk de derheqê kurdî de wina va: "Eke şertî rayîr bidê beno ke kurdî tena bibo dera weçîna. Neke, mumkin nîyo ke dibistane ra hetanî unîversîte bi kurdî perwerde bibo. Vernîya perwerdeyê kurdî de astengê qanûnê bingehîni esto. Yê diyin, eke astengê qanûnê bingehîni çin bo, şima bawer kenê ke perwerdeyê bi kurdî, perwerdeyêko bi kalîte bibo? Kurdî ziwanê medenîyetî yo? Ma ziwanêko winasî de perwerde nêfikîriyenê. Ziwanê dayîke de perwerde bi tirkî bibo hem yewîye [manaya asimîlekerdişî de] ano pê hem tirkî ziwanê medenîyetî yo. Bi tirkî her warê perwerdeyî de xizmet şeno bêro dayîş." dewamê ci 3'de



NEWPEL

rojnameyo kulturî yo 15 roje

16-29 Sibate (Şubat) 2012

Hûmare: 23

Vaya / Fiyat: 1 TL

EDÎTORÎ RA

Roşan LEZGÎN

Ziwano ke ameyo nuştîş nêmi-reno la mîyan ra darîyeno we. Yan qiseykerdoxê ziwani heme qir benê yan zî sedemanê cîya-cîya-yan ver ziwane hetê qiseykerdoxanê xo ra yeno teriknayîş û mîyan ra darîyeno we. 2

Sedemê Nêameyîşê Hewnî

Îrfan SÎMSERKÎSÎJ

Lajey Rehmî, Xelîl, tîya ra nîzdîyê hîrê seyî serrî ra ver dewa Sîmserkîsî de ciwîyayo. Neslê hewtin ra bawkalî min o. 5

Adir û Awe

Bedrîye TOPAÇ

To ser de berê asinênî zerde kerde yê. Der û dormeyê to kemer ra girewte yo. Asmêno kewe to ra gêrîyayo. La tamê boya to ya şinasîye koyan qilaşnena û xo resnena mi. 6

Doxan Karasu: "Ziwanê Dayîke Ayeta Homayî ya"

Roportaj:
Osman TETİK



"Ma rê kirdkî zaf muhîm a. Ez eşkena vajî ke biney şaşîyê ma bêkesîye ma, bêhîşyarîyê ma, tengîyê ma, bêwayîriye û feqîriye ma ra nêzanîye ziwanê ma esto. Ziwan yew organîzma de sey sîstemê sinîrî yo. Çi qeyde sîstemê sinîrî zirar geno û her wasleyê organîzma mirenî û ferc benî. Ziwan zî hîna çî yo. Ganî ma sebebê nêweşîyê xo tîya de bivîne. Ma nêweşê. Sebebê nêweşîyê ma bêwayîriye ziwanê ma ya. Ziwanê dayîki ayete Homay a. Aye ke ziwanê dayîke ma ma rê kenî xerîb û aye ke ziwanê dayîke xo rê wayîrtîyê nêkenî, wa bizanê ke heq û huqûqî Homayî bêwayîr kenê!" 4

Di Televîzyonê Neweyî Abî



Bi nameyê Stêrk Tv yewna kanalê televîzyonî ke bi lehçeyanê kirdaskî û sorankî û bi tirkî weşane keno, abi.

Asurî-suryaniyan zî Swêd de kanalê televîzyonî yê hîrêyine bi nameyê Assyria Tv akerd.

La çar mîlyon kirdî (zazayî), ma fek televîzyon ra veradîn hema nêşkenê wayîriya yew rojnameyî bikerê! Û şarî ra lome kenê ke kirdan rê televîzyon akerê. 3

Estanika Kutikanê Vêşanan

Ferîd XAN

Bê welat zî merdim şeno biciwîyo
Sey kutikan
Sey kutikanê bêwayîran zî
Dinya welatê min o
Merdîm şeno vajo
Sey utopîstan
Sey kutikanê utopîstan
La gama ke ti verê kamî ra derbas bibî
Paskulê xo dano to ro
Ti şîrî kotî, her kes kutikê xo verdano to
Hem tu kes bêwayîrtîya to qebul nêko
Hem tu kes to rê wayîr nêvejîyo
Û seranserê cîhanî de
Esteyê belateyêkê bêwayîrî zî çinê bo ke ti bikojî
O çax belkî wayîrêk û welatêk to rê lazîm bo
Seba ke ti kutikîya xo biciwî!

Kurmanckî ra açarnayox:
Mehemed Sebrî AKGONUL

Zanayîşê Dakila Mi!

Şeyda ASMÎN

Ewro asmên murizin o. Mi de nêhuyeno. Tîje kî miradîyaya. Ewro xo nêmusnena mi. Xora tawê aşma zerde nîyo ke a mi rê to ra xeberêk bîyaro. 5

Şanika Alik û Fatike

Îbrahîm BÎNGOL

Beno nêbeno, yew merdim beno, yew cinîkê bena. Di domanê dîne benê: Alik û Fatike. Gel zeman gît zeman, maya dîna ginenê pîro mirena. 7



EDÎTORÎ RA

Roşan LEZGÎN

Ziwan ke ameyo nuştîş nêmiro nê miyan ra darîyeno we. Yan qiseykerdoxê ziwanî heme qir benê yan zî sedemane cîya-cîyayan ver ziwan hetê qiseykerdoxanê xo ra yeno teriknayîş û miyan ra darîyeno we.

Sedemêko zaf muhîm yê apeymendişê kurdkî, ma vajîme, tehlukeyê miyan ra vîndîbiyayîşê dîyalektê ma kurdkî, qedexeyê dewleta dagîrkere ra yo. Seba ke mîletê ma binê tehekumê neteweyêka serdeste de bi, ma nêşay wexto wextên de ziwanê xo modernîze bikîn; bikîn ziwanê resmî yê îdareyî, ziwanê perwerde, medya û bazarî. Qet nêbo ewro ra pey ganî ma seba nê hedefî zaf cad bikîn. La verî, ma bala xo baş bidîn xo ser!

Apeymendiş yan zî tehlukeyê vîndîbiyayîşê kurdkî de esas sedemo tewr muhîm bêiradeyîya ma bi xo ya.

Ma zanê ke bi hawayêko pêroyî miyanê heme kurdan de zeafiyetê hîsanê milî esto. La ez vana qey hetê hîsiyatê milî ra grûbanê soran û kurmancan ra vêşê miyanê ma kirdan de yew sistîye esta; tewr tay sosyolojiyê ma de yew zeafiyetêko muhîm esto! Ganî ma baş bala xo bidîn sedemane sistîya hîsiyatê xo ser...

Goreyê melumatê ke keyepelê Diyarnameyî dano, serra 2011î de Kurdistanê Bakurî û Tirkîya de 144 kitabê kurdkî çap biyê. Vano, "Ê ke

ma nameyê înan tespît nêkerdê zî estê, eke ma înan zî bihesibnîn, beno ke 150 ra vêşêr bê."

Mîyanê 150 kitabê ke par bi kurdkî çap biyê ra tena "nê heb" bi kurdkî yo. Sedemê nêheb biyayîşî zî no yo. Mi yew kayê tîyatroyî (Reşê Şevê-Mêrdeyê Şewe) kirdaskî ra açarnabi kurdkî. Hem metnê kirdaskî hem zî tercume, pîya sey yew kitabî weşaniyabi. Sewbîna heme kitabî kurdkîya kirdaskî yê.

Helbet nufusê grûba kirdasan ma ra zaf ziyadeyêr o. Kirdaskî wayîrê kulturêkê rewênî yê nuştêkî ya; kadroyê xo, wendox û nuştêxê xo zaf ê. Nê faktorî heme zaf muhîm ê. La qusur ra mewnîn, mi gore nê faktorî seba îzhekirdîşê rewşa kurdkî qîm nêkenê. Ganî sewbîna sedemê xo estbê ke merdim mesela fehm bikero!

Goreyê texmînan ra Kurdistanê Bakurî de, yanî miyanê sînorê sîyasî yê dewleta tirkan de vîst mîlyon kurdkî estê. Teqrîben çarîne ra hîrêyê xo kirdas yewê xo zî kird ê. Naye gore, gereka 150 kitabên ra qet nêbo 35 hebî bi kurdkî biyêne. Ka?

Gama ke ma bala xo danê internetî ser zî rewşe eynî ya. Belkî bi desan keyepelê cidî yê kurdkî asenê ke bi hawayêko zindî her hawa xeberan pêşkêş kenê. La kurdkî de şo-bê, tena di keyepelî estê ke her yew hetê kesêk ra xo rê bi îmkanê xo yê kesane, bi hawayêko mutewazî weşana xo domnenê. Qey na mîratmendaya kurdkî tena malê piyê di kesan a?

Haydê ma vajîme ke televîzyonî destê grûba zafane de yê, pêro kurdkî weşana xo kenê. Ya internet? Gelo weşaniyê kitabên, nuştîş û

wendiş zî binê tehekumê grûba zafane de yo? Gelo weşaniyê, wendiş û nuştîşê kurdkî serbest, yê kurdkî hema zî binê qedexeyê dewlete de yo?

Rojnameyê kurdkî *Azadîya Welatî* rojane vejîno, tîrajê xo des hezarî ra vêşêr o. Yanî her roje des hezar kesî bi kurdkî rojname wanenê. Ma?

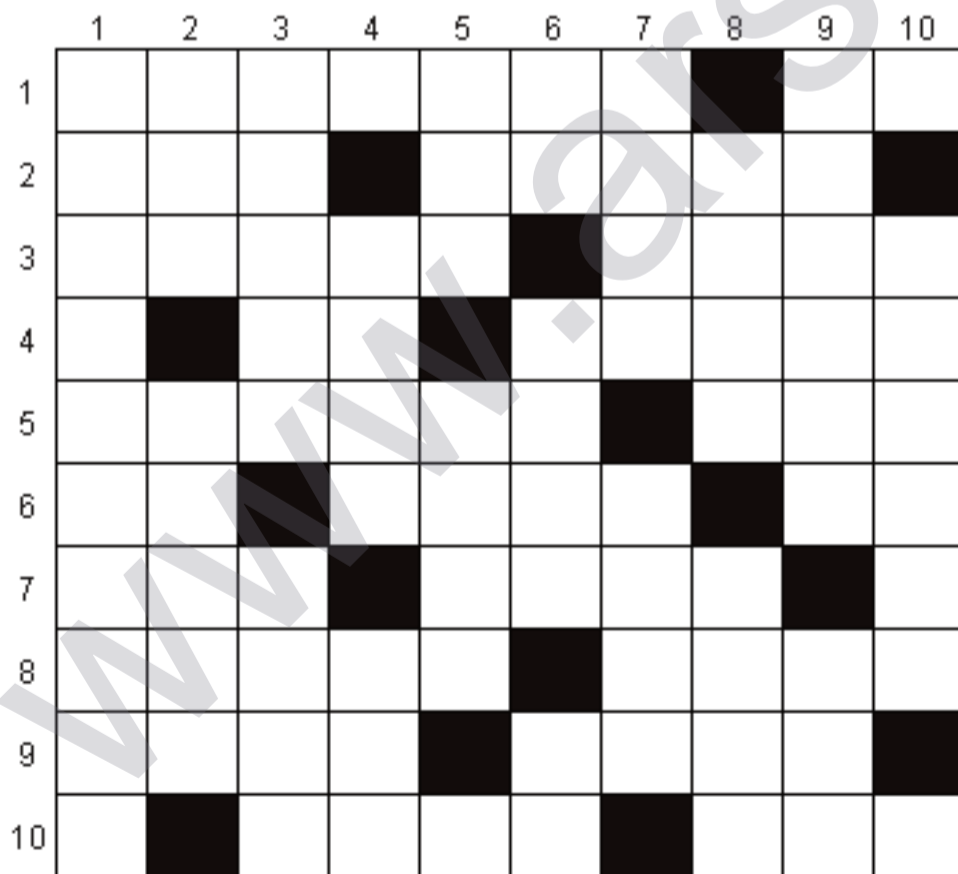
Par ma çend kesan xo rê bi renca xoya kesane, bê îdîa, bê şatafat, bê helamedet û propaganda, ma dest pêkerd reya verêne yew rojname bi kurdkî vet. Rojnameyêko tena kulturî; munaqêşe ra, sîyaset ra, îdeolojiyan ra dûrî; sakîn, nermek, mutewazî. Rojnameyêko winasî ke tena aktuel û modernkerdişê kurdkî, resnayîşê nuştêxê wendoxan, geşkerdişê edebîyatî xo rê kerdo hedef. Û nê hetan ra meydan de yo ke ma mesafeyêko zaf cidî zî girewt; ma gelek çî bi hawayêko sabît îsbat kerdî. La hetê wayîrvejiyayîşî ra -ez nêşkena xeyretê mutewazî yê tayê embazanê erjayan înkâr bikî- bi hawayêko umûmî mealesef! Qey?

Tayê estê seba ke kurdkî qisey nêkî, xo milîyetê xo ra, nê ziwanî ra dûr bidê yan zî wayîrîya na xebate nêkê, hezar dere û derxoleyan ra awe kirîşnenê, her behane peyda kenê ke her ver de zirreno! Mesela, tayê estê hema sere de xo pelîşnenê, xo pungal-reben kenê, vanê, "biz asimile olmîşix!" Ti ewnênî tayê biyê doktor yan muhendîs, biyê malim, wendegehyan de çaqo darsa gramerî (yê tirkî) danê, la kam gama ke dore yena ziwanê baw û bawkalanê înan ser, vanê, "ma biz bu herflerî oqîyamîyoruz!" (Guneyê merdimî bi înan yeno. Wax, wax, wax!...) Tayê estê,

bêke nas bikerê, vanê, çira filon merdim endamê komela şima yo? Coka ma rojnameyê şima niwûnîn! Tayê vanê "no rojnomê Roşûnî yo!" Tayê vanê, çira şima cîya rojname vejenî, bêrîn rojnameyê partî de binusîn. Vanê, ha *Azadîya Welatî* esto! Ti vanî, her roje tirkî de bi seyan belkî bi hezaran rojnameyî vejînî, qey vetîşê di rojnameyan ma rê qebhet o? Cewabê xo çin o! Tayê vanê, "biz Zazayîz!" (Ti vanî qey nê kesî maya xo ra tirk ameyê dinya, coka tirkîyêka çewtvire ra vêşêr ziwan nêzanê!) Tayê vanê, "Horasan'dan geldiğimizi söylüyorlarmışmış!" (Xora seba ke na tayîfe tirkîya tewr rindeke qisey kena, eke kîrmanckî qisey bikerê çina xo çewt bena!) Tayê estê, seke înan verê cû pê nuştê la ma ewro werîştê sewbîna qayde nusenê, bêke biwanê yan binusê yan sewbîna havilêk bikerê, vanê "şima he zûn ma xerfnîn!" Tayê estê, sey ê merdimê ke şîyo destawa xo birê Zemzemî de kerda, seke bibê terefdarê taximêkê futbolî eynen wina xo danê versîya îdeolojiya partî û werzenê xovero qaydeyan dekenê miyanê ziwanî, coka nêverdanê kes rojnameyê ma biwano. (Baş zanê, gama ke rojnameyê ma bêro wendiş, poxê xo vejîyeno meydan!) Dêrdê serê derdan, tayê merdimê ke ma bi serran seba xatîrê ziwan û milîyetê xo înan rê xizmet kerd, ma derdê înan ant, bi îxtîrasêko hesudane destê înan ra çî yeno bi konetî eleyhê ma de teksîr nêkenê...

Ez kamcîn vajî, kamcîn nêvajî? Kamî ra çî yeno wa teksîr nêko! Dê hela ma bewnîn se beno? La ez naye vajî, verê verkan, ma biewnîn xo çeng dima şarî ra biçînîng neng!

X A Ç E P E R S



CORA-CÊR

- 1- Welatê ma de çemêk
2- "Hem şukrê to ... qet nêbenê / Ma ser a Rebbî ti zanê vînenê" (Ehmedê Xasî)

- 3- Garane, baqur, çolage - mîyan, eksê 1teber"
4- Xirtik - peşmîya riştîye
5- Çîyo ke bi erebe, goli-gan û piştîkerdiş kirişîyeno

ÇEPA-RAST

- 1- ... Ezîz (Hunermendê kirdan o namdar. Vatox û bes-tekarê na deyîre: "Evrên şima bîw' hêr ma / Ûmo kot mîyûn keybêr ma / Pat pinî aluñçêr ma..."
2- Çimeyêkê banî - sembolê çînkoyî
3- varan, şilîye - Hereketê 1925î de organîzasyonê kurdan
4- Mîyanê "qice" - bîya-

yene, biyayîş

- 5- Candarêk (kewte tenge boça xo cira kena) - mîyanê "lêyîr"
6- Mîyanê "mume" - tumor, birka xişne - zemîrêk
7- Bax, cayê engure - "Mîyanê gî û ... de biyayene" (îdyom)
8- Coka, so sebeb ra - rehet, eksê "zor"
9- Tirê, eceba - zemîrêk
10- Caran, qetîye, bin ra - sipî, eksê "sîya"yî

- Paytextê Peru

- 6- Zemîrêk - hewle, rindîye, weşîye - herfê vengîni yê "înan"
7- Qayîl, îqna biyaye, rizamend - vengdayîşê nimajî
8- Semedê dayîke xîtabkerdişêk - bînge, binyad, esl û fêslê çîyêk
9- Hîsderîye, zerrîzîziye - Qers de gapê/xirbê armenîyan
10- Bi fariskî "halîn"

Cewabê Hûmara Verêne

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	S	E	Y	Î	D	Q	A	Z	Î	
2	Î	M	A	M	Î		P	E	R	E
3	N	E	R	A	Z	Î		R	E	M
4	A	L	Î		A	S	Î	D		B
5	Y	A		E	Y	A	M		V	A
6	Î		O	Y	N		A	K		Z
7	Ş	A	D	E		E	M	I	N	
8		Ş	A	L	Ê	N		L	E	W
9	Ê	M		E	D	E	T	Î	Y	E
10	M	E	Y		Î	S	O	T		R

Yewna Kanalê Televîzyonî yê Kurdan Abi

Bi nameyê Stêrk Tv yewna kanalê televîzyonî yê kurdan abi.

Stêrk Tv 2009 ra nat weşana xoya testî dewam kerdêne la roja 6 sibate 2012 de dest bi weşana xoya daîmî kerd.

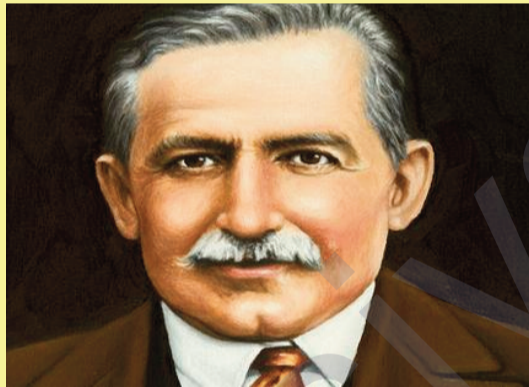
Berpirsîyarê Stêrk Tv bi munasebetê destpêkerdişê weşana xoya daîmî bi nuşteki beyanatêk vila kerd ke tede vanê “Ferqîyetî û rengî, dewlemendîya kulturî ya Kurdîstanî,



bîyenê ke welat û cîhan de qewimî-yenê ma do bi programan û bultenanê xoyê cîya-cîyayan bîyarên serê ekranî.”

Goreyê melumatê ke beyanat de dîyenê Stêrk Tv do weşana xo lehçeyanê kurdî ra bi kirdaskî û sorankî û bi tirkî bikero.

Suryanîyan Yewna Kanalê Televîzyonî Akerd



Naûm Faîq (1868-1930)

Suryanîyê ke Swêd de ciwîyenê bi munasebetê yadkerdişê serekê xoyê neteweyî Naûm Faîqî bi nameyê “Assyria Tv” yewna kanalê televîzyonî akard.

Parlamerterê Partîya Karkeran a Sosyal Demakrate ya Swêdî Yilmaz Kerîm, rojnamegero namdar Nûrî Kino, temsîlkarê federasyon û komelanê asurî-suryanîyê ke Swêd de ciwîyenê zî tede qasê 800 merdim qezaya Stokholmî Sodertalje de ameyî pêser. Verî dokumanterêk ke tede tarîxê 4 hezarî û 500 serrî yê asurî-suryanîyan, dima zî mucadele û cûya rojnamegerê suryanî Naûm Faîqî nîşan dîyayêne ameye pêşkêşkerdiş.

Badê ke marşa neteweyî ya asurî-suryanîyan ameye wendiş û muzîsyenan deyîrê ke şîranê Naûm Faîqî ra ameyê bestekerdiş wendî, sazkarane Assyria Tv ra Johanun Akcanî derheqê cûya Naûm Faîqî

de melumat da. Johanun Akcanî va, “Naûm Faîq rojnameger û qehremanêko zaf pîl o ke cûya xo seba mîletê asurî-suryanî weqf kerdbî.”

Bi Assyria Tv ra bîy hîrê kanalê televîzyonê asurî-suryanîyan ke Swêd de weşane kenê.

Rojnameger û neteweperwerê asurî-suryanîyan Naûm Faîq 1868 de Dîyarbekir de ameyo dinya. Hema qijkekîye de may û piyê ey mirenê. Naûm Faîq waneno û 1888 de dest bi malimîya suryankî keno. Reya verêne ey Dîyarbekir de kovareka bi nameyê “Kevkbo d-Madinho” ya asurî-suryankî veta. Serra 1912 de tedaya dewleta Osmanî ver remeno şino Beyrut, uca ra zî şino Amerîka. Badê ke şino Amerîka êdî tamamen seba hişyarbîyayîşê mîletê asurî-suryanî xebitêno û dest bi vetîşê kovara xoya namdare “Beth-Nehrîn” keno û bê ke beynate bido ci hetanî ke roja 5 sibate 1930 de merd zî na kovara vejeno.

“Ziwanê Medenîyetî” û “Ziwanê Barbarîye!”



>>> rîpelo verên ra dewam

Embazê samîmî yê M. Kemalî, mîmarê huqûqê dewleta Tirkîya Prof. Dr. Mehmed Esat Bozkurtî zî kursîyê meclisê na dewlete de wina vatbi: “Fîkr û qenaetê mi no yo ke, wa dost û dîşmen bizano ke, efendîyê nê memleketî tirk o. Ê ke saf tirk nêbê, welatê tirkan de yew heqê înan esto, o zî xizmetkar bîyayîş o, kole bîyayîş o. Dost û dîşmen, hetta koyî wa nê heqîqetî wina bizanê.” Dima vatbî, “Tewr xirabê tirkan, tewr başê yê ke tirk niyê ra başêr o.”

Wazenî muhafezekar yan îslamîst bo wazenî lîberal yan sosyalîst bo, kamcîn merdim yan kamcîn partî ra beno wa bibo, ferq nêkeno. No zîhnîyeto nîjadperest, no nasyonalîzmo teasubkar, no kîbr û fexr karakterê netewe û polîtîkaya bingehîne ya îdarekarîya dewleta tirkan o. Nika seba ke tena ma kurdî sey bindestê înan payan ra mendê, ma nêqedîyayê, bi heme mexrûriyetê xoyê bêperwayî viriteyê xoyê nîjadperestîye ma ser de rijnenê!

La eke merdim werzo bi zordarîyêka barbare, bi hêzê dewlete yê îdarî û cezaî ziwanê mîletêk se serrî qedexe bikero, heme îmkanan dest ra bigêro û heto bîn ra zî, bi heme îmkananê dewlete ziwanê xo aver bibero, bikero ziwano serdest, dima zî werzo qalê “**medenîyetî**” bikero, na “**bêmedenîyetî**” ya!

Ma bi xo vateyanê wezîrê dewleta tirkan Bulend Arinçî ra şaş nêmendî. Çünke ma baş zanê ke zîhnîyet û karakterê îdarekarîya na dewlete no yo. Hewce bi şermezarkerdiş zî çin o; eke merdim heya, fedî û şerm bikero xora nê kerdnan ra xo apey dano. Coka ma bi xo na dewlete û îdarekaranê aye ra nêpawenê ke seba xeyrê kurdîtiye hewle bikerê.

Na zî rastîyêka zaf tehl a ke dagîrkerî sistî, pungalî û rebenîya ma ra cesaret gênê û timûtim nê heqaretan kenê, serhevde danê sereyê ma ro! Coka ma mîletê xo ra hertim, roj û şewe pawenê, eke înadê na zordestîya bêheya ra bo zî, ganî ma bi xo ziwanê xo rê wayîr vejîyîn.

Merdim ancax bi ziwanê xo beno **medenî** neke bi ziwanê zordaran!

NEWPEL

Ferhengek

adirgane (m): ateşgah

belate (n): leş

cagirewtox, -e: yardımcı

ciwîyayene: yaşamak

ciwîyayîş (n): yaşama

cuye (m): yaşam

çeye (n): ev

dagîkerdiş (n): işgal etme

dagîrker, -e: işgalci

dagîrkerîye: işgalcilik

dakile (m): anne

doman, -e: çocuk

gilor, -e: yuvarlak

hewle (m): iyilik

kojîtene: kemirmek

kombîyayîş (n): toplantı

kome (m): küme

komel (n): toplum

komele (m): dernek

kovare (m): dergi

miradîyayîş (n): darılma

nîjad (n): ırk

nîjadperest, -e: ırkçı

nîjadperestîye: ırkçılık

paskul (n): tekme

qedexe: yasak

sedem: neden

şanike (m): masal

wendegeh (n): okul

werd (n): yemek

weşanayîş (n): yayınlama

xêx, -e: deli

Doxan Karasu: Ziwanê Dayîke Ayeta Homayî ya

Embaz û nuştoxê ma Osman Tetîkî serekê komela Bîn-Derî birêz Doxan Karasuyî reyde yew roportajo erjaye kerdo. Ma bi zerrweşîye pêşkêş kenê.

* * *

Osman TETÎK: Ma bi xeyr kek Doxan. Ti eşkenî seba wendoxûn ma xo bidî şinasnayîş.

Doxan KARASU: Ma bi xeyr. Ez 1968 de Çewlîg de, dewê Sinî Welanî de amêya dinya. Wendegêhî vêrîn, mîyanîn û yê lîse mi Çewlîg de wendî. Cora pey mi Unîversîteyî Xarpêtî de Beşê Sosyoloji qedîne. Ez mamosteyê felsefe ya. Hetêk ra zî ez serekê komelê Bîn-Derî ya. Hetanî ewro hîrê kitabî mi ameyî weşanayen.

Osman TETÎK: Kek Doxan, ti eşkenî ma rê sere ra qalê komela Bîn-Derî bikerî? Hetê kamî ra key ronîya? Bi çi amanci ronîyaya?

Doxan KARASU: Ez nameyê komela ra dest pêkir. Nameyê komela ma "Averşiyayîşê Sosyalî, Kulturî û Ekonomîkî yê Çewlîgî" yo. Averşiyayîş ra armancê no yo ke ma yew rayîr şarê xo rê aker. No rayîr wa rayîrî averşiyayîşî bo. Tena yew heta averşiyayîş muhîm nîyo. Her hetî ra averşiyayîş lazim o.

Dinya de 168 heb tarîfê kulturî estê. Mîynê nê tarîfan de ziwane esto, edebîyat esto, fikr esto, huner esto. Fikrê ma no yo ke, tena hetê ekonomî, sosyal û kulturî ra averşiyayîş kêma o. Ganî her het a averşiyayîş bibo.

Sey yew werdî. Hela g' ti wer virazenî, ti senî çeşit-çeşit nebatan kenî tîmîyan ke wa yew lezet bivejîyo meydan, heyat zî wina wo. Perspektîfê ma zî wina wo. Seba aye ra ma no name na komelê xo ra. Binê nê nameyî de yew hedef, yew armanc, yew felsefe, yew ruh esto. Ma vanî wa mîletê ma linganê xo ser o bo. Wa nêewnîyo destê şarî ra.

Komela ma hewt embazan 2005 de na ro. Ma na komeli hem seba averşiyayîşê Çewlîgî, hem zî seba hîşyarbîyayîşê çewlîgîjan na ro.

Qanûnî gore hîrê serran ra yew kongreyê komelê ma bena. Serekê komele û îdare pê kongre bellî benê. Hetanî ewro hîrê hebî kongreyî bîyê. Serekê komela nêbedilîya. La endamê îdareyî bedilîyay.

Osman TETÎK: Şima nameyê komele ser o beyanat danê çapemenîye? Çi ser şima wina kenê?

Doxan KARASU: Belê. Heftê de reyêk ma derheqê Çewlîgî de



yew beyanat danê. Ma ewnîyenê kêmasî kam het de esta ma na kêmasî tespît kenî. Ê ma îzeh kenî. Ma şarê xo hîşyar kenî. Ez eşkena vajî ke hîrê serr û nê esto hefte de yew, nêbi pancês rojan ra yew, nêbi aşmî de yew, ma beyanat dayo çapemenîye. Ma rê no stratejî zaf muhîm o. No sîtratejî rojêk fikrê komele kewt mezgê ma, a roje ra hetanî ewro dewam kerd û hetanî komele bibo dewam keno. Beyanatê ma rojname û keyepelanê Çewlîgî de ca geno. Şarê ma zî beyanatanê ma ra istifade keno.

Zaf komelî Çewlîg de estî. Ez eşkena vajî Bîn-Der xoser yew komel a. Hetê xoserîye de sebîna komele Bîn-Derî nêvêrena.

Osman TETÎK: Seba sîyasiyan û îdarekaran vatişê şima tuj ê. Şima û gelek îdarekarî kewtê mehkema. Miyanê nê îdarekaran de sereke Beledîyaya Çewlîgî zî esto. Şima zaf dawayî qezenc kerdî û pê tezmînatê nê dawayan şima goşt girewt, pewt û vila kerd. Ti no mewzu de çi vanî?

Doxan KARASU: Ma xoser ê. Fikrê ma o wo ke yew însan hew şaşî ser bifikrîyo se gereka çew dest bierzî na şaşî. Ganî çew aya şaşî raşt kero. Şaşî senî bena raşt? No qayde. Ya pê ziwani, ya pê destan yan zî pê muxalefet bena raşt. Fikrê ma no yo ke şaşî pê destan raşt bo daha munasib beno. Ti hetê armanc û felsefeyê komela ma ra biewnî na mesela ra, şaşî pê ziwane rastkerdiş û şaşî pê destan raştkerdiş eynî çi yo. Ma na mesela wina vînenê. Ma çi rey vînayîşê şaşî de çimê xo nêgênê. Aye ra ma rey-rey şarî de bîy xirab. Na xirabî binatê ma û neteweyê ma de nêbî. Binatê ma û îdarekaran, dezgeyan û sîyasiyan de bî.

Ma tim û tim vanî, qala raşt vaj wa cayê xo bigero. Qalê vayî, serî vayî de benî. Her qala raşt her ca de nêna vatiş. Qal vaje ke wa neteweyî to nêvajo ke no merdim na qal vata, wa vajo ke na qala

raşt ameya vatiş. Ma nê krîterî girewtê verê çimî. No samed ra her vatişî Bîn-Derî gelek eleqe hana meydan. Rey-rey çekuyê ma zaf tuj yenî. Ma nêeşkenî çekuyanê gulerikan vaji.

No samed ra derheqê ma de rey-rey mehkema benî a. Homa zano ke fikrê ma zelal o. Nîyetê ma xalis o. No samed ra mehkema lehê ma de yenî qedîyayîş. Na dinya de ez û serekê Beledîyaya Çewlîgî ma hezar hew yewbînan de dewakar bi, ez eşkena vajî ke ez hezar hebi zî qezenc kena. Ez eşkena vajî ke ez aya dinya de zî vind nêkena. Bawerîyê mi û fikrê mi a wo ke yew merdim ke nîyete xo de xalis bo, no merdim kam beno wa bibo Homa yî muhafaza keno. Ê pê destê yî şaşî nêbena. Aye ra ez rehet a. Ayê ke goştê bizan wenî wa ma rê dua bikerî!

Bîn-Der vengê şarê ma wo. Wijdanê neteweyê ma wo. Çimê Çewlîgî yo. Roje ke nê hesasiyetanê xo vindî bike, a roje Bîn-Der zî vind bena şina. Aye ke ma ra samede nê hesasiyetan ma ra dejenê wa bizanê ke Çewlîg ma rê muhîm o sey yîn. Çewlîg û xoserîyê ma, ma rê muhîm a sey merdimanê şaşan.

Osman TETÎK: Komela şima dengbêjanê Çewlîgî ser o yew xebat kerd. Ti eşkenî ma rê na xebate ser o binê qisey bikî?

Doxan KARASU: Belê. Xebatê "Dengbêjanê Çewlîgî" Bîn-Der kerd. Na xebati de ma 54 dengbêjî ardî têhet. Netîceyê na xebati de yew DVD û 256 rîpel yew kitab vejîya werte. DVD de ma vengê dengbêjan û deyîrê dengbêjan qeyd kerd. Kitab de zî heyatê dengbêjan û kilamê dengbêjan ca genî. Kitab Waşenxaneyê Perî ra neşr bi. Aye ke xebardar ê zanî ke çi xebata erjîyayî ya. Ez eşkena vajî ke na xebati ra pey kulture dengbêjan wariştîyo pay.

Osman TETÎK: Komela şima de cînî perwerdeyê tekstîlî vi-

nenî? Uca de kincan derzenî? Ti eşkenî no mewzu de ma rê qisey bike?

Doxan KARASU: Hetanî ewro panc seyî cînîyan komela ma de perwerdeyê hunerê tekstîlî dî. Nê cînîyan teyna perwerdeyê tekstîlî ney, perwerdeyê weşî û nêweşîye, perwerdeyê huqûqî, perwerdeyê weykerdişê qijan zî dî. Ma panc seyî-şes seyî qijan rê kincî deştî û ma vila kerdî. Komela ma par ney pêrar 750 heb tîşortî ke ser o "Ziwanê dayîkê xo bimuse" û "Ziwanê dayîkê sey şitê dayîk o" nuşt û vila kerdî. Emser zî panc sey hebî tîşortan ser o "Ziwanê xo bimuse, biwane, binuse" nuşt û vila kerd. Ma va wa ziwanê ma bale bianco xo ser.

Osman TETÎK: Komela Bîn-Derî ziwanê ma kirdkî ser o hetanî ewro çi xebati kerda?

Doxan KARASU: Ziwanî ser o ma di panelî viraştê. Yew panel derheqê edebîyatê kirdkî de ma viraşt. No panel ma hotelê Sarioglu de viraştî. Par zî ma û Firat-Der pîya bi nameyê "Ziwan û Tarîxê Kirdan" yew panel viraşt.

Sewbîna ma par yew kurse kirdkî kerd a. Ti zî zanî, ti zî ameybî nê kursî. Muhîmîya nê kursî ewro wina raşt ameya werte ke; to badê xo da ziwanê xo ser û ti ewro ameyî mi de roportaj kenî.

Osman TETÎK: Şima derheqê ziwanê ma kirdkî de çi fikrîyenî? Çi vanî?

Doxan KARASU: Ma rê kirdkî zaf muhîm a. Ez eşkena vajî ke biney şaşîyê ma bêkesîye ma, bêhîşyarîyê ma, tengîyê ma, bêwayîrîye û feqîrîye ma ra nêzanîye ziwanê ma esto. Ma vanî ziwanê dayîk sey şitê dayîk o. Ez to ra persî, yew tasê şitê manga û yew şitê dayîke to bîyarê verê to, to rê kam şit nêzdî yo? Ti kam a tasê şitî genî? Şitê dayîkê to tenya dayîka to de esto, şitê manga her ca de esto. Şitê manga ra tenya toraq, do virazî-yeno. Şitê dayîke ra însan vejî-yeno! No sebeb ra şitê dayîka muhîm o. No sebeb ra ziwanê dayîke muhîm o. Ziwan yew organîzma de sey sîstemê sinîrî yo. Çi qeyde sîstemê sinîrî zirar geno û her wasleyê organîzma mirenî û ferc benî. Ziwan zî hîna çi yo. Ganî ma sebebê nêweşîyê xo tîya de bivîne. Ma nêweşîyê. Sebebê nêweşîyê ma bêwayîrtîye ziwanê ma ya. Ziwanê dayîki ayete Homay a. Aye ke ziwanê dayîke ma ma rê kenî xerîb û aye ke ziwanê dayîke xo rê wayîrtîyê nêkenî, wa bizanê ke heq û huqûqî Homayî bêwayîr kenê!

Zanayîşê Dakila Mi!

Şeyda ASMÎN

Ewro asmên murizin o. Mi de nêhuyeno. Tîje kî miradîyaya. Ewro xo nêmusnena mi. Xora tawê aşma zerde nîyo ke a mi rê to ra xeberêk bîyaro. Nê nê, astareyê şuwani hona her şewe mi de qesê keno. Ez to rê selam ruşnen. Ma ti cêna? Ya ti kî miradîyaya? Ya ti asmên de nîyanêdana? Ya lewê to de astareyî nê nê zon, to de mi qesê nêkenê?

Îndî bes o dakila m'. Îndî mezîbe. Îndî ezab meonce. Îndî a zerrîya xo ya bariye tayê bîrisne ra. To a zaf qefelna. To a kerde page. To a kerde xirba peyê çeyê ma. To a kerde warê kanî. To a kerde mezela Sena bêwayîr û teynaye ya gilê Kemerê Sîyayî. Aye bi awa varanê Koxe honik bike. Adirê aye îndî bişayne xow ra, adirê locina ma meşayne xow ra. Ti adirperestêk bîya... To nêverdayênê ma tuyê adirî bikerîme yan ma awe biverdîme adirî ser. Ma na xuya to zanitênê, ca-ca seba ke to biqarnîme, ma tuyê soba kerdênê. Ti bîyênê xêx. To tawuke kerdênê mîyanê adirî, kerdênê sûr



zeyê henare. To vatênê eke şima hînî bikerê ez şima dax kena! Ti Zerdeştî bîya. Ez îndî zanen. Ti Zerdeştî bîya. Adirê to amebi tirtene. Ti bê adirgane mendbîya. Ê adirganê ke gilê koyan de hetanî şodir adir tede vêşayênê, tayênan ê kerdîbî xirab. Adirê înan şaynaybî xow ra. Coka ti hînî qehroke bîya. Ti hînî hêrsine bîya.

Zanayîşo ke to zanitênê, Heq kî camerd bî. To bi nê çekuyan îfade kerdêne. Taybetî kî tawo ke ti qarîyayênê, to vatênê, "Ax

Heqo Heqo! Ma ti kî camerd nîya? Ti destê mi kewtênê, mi ti weşa-weş biwerdênê." Mi newe fam kerd ke o hêrsê to rojane nêbî. Bi a vîste ra sîndor nêbî. To rind zanitênê ke mordemîye kotî de kerdo vîndî.

To zanitênê ke cuye to ra ameya tirtene. Ax dakila m' dizdî hînî zaf ê ke. Dizdê cuye! Wayîra cuye ti bîya. Labelê bê bivîne ke çî heqê to çîn bî. Her çî bi keda çareyê to virazîyayênê labelê a tewr feqîre, tewr bêheqe ti bîya. Oxro ke to zanitênê û to bi nê çekuyan vatêne, "Emego ke mi şima ver de werdo emego tal o." To reyna kî fek ci ra vera nêdayênê. To reyna kî arêyê cuye çerexnayênê. To awa ê bi hermanê xo ontênê û to nêverdayênê o vindêro. To hertim o çerexnayênê. Genimê ê kî bi destanê to amayênê. O genimo qemer. Arêyê to de bîyênê ardî, bi destanê to yê zivran serê sacî de amayênê potene û amayênê serê sifreyê ma. Senî kî weş bî dakila m'. Senî kî weş bî.

Zanayîşo ke ez kî zanen çik o, ti zana dakila m'? Nîya ameyo nîya nêşono!...

Çile 2012

ÇEND VATEYÊ VERÊNAN - 3*

- Dizd keye ra bî, qeflik bîla-heq o.
- Embazê xo pîlgirewtîş çewî qij nêkeno.
- Ereqê hamnanî germê zimistanî yo.
- Estorî linge ra nale kewt, her yeno aqil dano ci.
- Estor ke kewt, heran de çereno.
- Eşîra pîl, kena dewe ko û qil.
- Fekê to pirê gonî bî, verê dişmenê xo de tu meke.
- Ga mireno çerme maneno, însan mireno name maneno.
- Gonî awke nêbeno.
- Ha heqê şarî ha jehrê marî.
- Hecê feqîrî ho mîyanê pistanî, yê zengînî kerrayê Ere-bîstanî.
- Herê bêwayîrî ser ra xebate, merdimê bêpiştî ser ra lepate kêmî nêbena.
- Her însan yew filhan o, ge gul akeno ge telî.
- Her roj xo rê roj o, her gêj dewe rê gêj o.
- Hesirê asmênî zergûnîya erdî ya.
- Hewt heb lawikê (deyîre) heşe, hewt heb zî semedê saya tirşe.
- Hêverê fikir, badê cu zikir.
- Hingimên pê rûn a, aqil pê wijdan a rind o.
- Hingimên rê vanê şîrin, mèse (hinge) rê vanê qîrin.
- Kam bikewo kutikan dima, lawayîş museno.
- Kam çî bikero ey vînenno, kam çî biramo ey çînenno.

*Not: Nê vateyê verênan hetê embazanê zindanî ra arê dîyayê.

Sedemê Nêameyîşê Hewnî

Îrfan SÎMSERKÎSÎJ

Lajey Rehmî, Xelîl, tîya ra nizdîyê hîrê seyî serrî ra ver dewa Sîmserkîsi de ciwîyayo. Neslê hewtin ra bawkalî min o. Dizdîya yi derûdor de vengûn dawo. Rojek dijni (şîlî) zaf varena, we nîşkiyeno keye ra vecîro teber. Şew dîyena, we kuweno cil ke xu rî rakuwo la hewnê yi nêyeno. Mîyanê cili de xu na heta, a heta dînu, se keno çî keno ancîna hewnî yi nêyeno. Cil ra vecîno, wardeno pay û zereyê oda de ragêreno. Sedemê nêameyîşê hewnî ser o fikirîyeno. Peynî de xu bi xu vûno, "Eyro dijni hetûn yerê varaya, ez nêşkiyo vecîro teber, mi eyro dizdî nêkerda. Aw semed ra emşo hewnê mi nêyeno."

We ca de kincûnî xu pira geno, keye re vecîno teber. Teber a gêreno, cayê çîyê dizdî nêveyno, şûno serî bonê birayê xu Sofî ser, bangêrê yi tiraweno, erzeno xu kiftî ser û beno binê dewi de erzeno qurney gozêri. Heleki ser di nêşûna, banê Sofî dalpey keno. Sofî vecêno banî xu ser ke ban biçarno, ewnîyeno ke bangêri



çin a. Sofî fikirîyeno fikirîyeno, peyni de xu bi xu vûno "Bibo nêbo ino gure gurey Xelî yo. Bê xêrba Xêl kes ino hewa gure nêkeno."

Ca di ban ra yeno war, hetî keyê Xêl ra şûno. Xelî zî keye di hema newe newe girê hewnî girewto. Yeno bêrî ver, dûno ber ro, vûno:

- Xelo! Tu bangêrê mi se kerda, berda ça?

Xel vengî birayê xo Sofî ser o beno haye û tira vûno:

- Lîya bira mi bigêr, hema newe mi hewn girewto.

Sofî vûno:

- Lîya Xelo, wilay dalpû ma kerdî teber. De ti qey Homay kên, cayê yê vaji, ez xu rî şiyero biyaro.

Xel vûno:

- De mi bigeyr lîya lajek, ez pey bangêrê tu se bikero. Bangêrê tu ha binê dewi di zereyê qurney gozêri di ya.

In vateyî ser o Sofî bi lez vaz dano hetî gozêr a. Ewnîyeno qurn ra, eke bangêr ha tede ya. We devrîyeno la nêşkeno bangêr qurney gozêri ra veciro, heyna peyser ageyreno, berî Xelî kuweno û vûno:

- Xelo lezi şime ti senî hawa bangêr devista qurni, heyna ay hawa veciri bîya cayê ya.

Iney ser Xel ewnîyeno çare çin o, cil ra vecêno û dûno purî şûno bangêr qurney gozêr ra veceno, heyna beno herindê ya de verdûno.

Ti Ha Ça?

Lezgîn GOZEN

Ez qayîl a bibermî
Ez qayîl a biqîrî
Ez qayîl a bi ina hawa xu rehet bikî

Tengane de ya ez
Bêwayîrîye de ya ez

Ez qayîl a to ra vacî
Ez qayîl a xu to rê habikî

Ti bîya vilê rojî zerrê min de
Ti bîya haşmê mîyanî asteran
Taritîyê şewanê min de

Ti ha ça?
Dest berze destê min
Ti ha çî hendav de
Min bixelesni inê halî ra!...

Adir û Awe

Bedriye TOPAÇ

To ser de berê asinênî zerze kerde yê. Der û dormeyê to kemer ra girewte yo. Asmêno kewe to ra gêriyayo. La tamê boya to ya şinasîye koyan qilaşnena û xo resnena mi.

Ez awa to ya. Mi seba to çemî peyê xo de caverday. Bêveng û bêvaz dêsan ra dilopa dilopa kewta zere.

Ti virarîya hewnan der a. Awirê mi to ser de fetilînê. Awirê mi to teyšaniya eşqî ra, veyşayîşe heskerdişî ra nas kenê. Rîyê to yo rindek balişna de sey demseran axme bîyo. Riyê to de şair û şîre bêveng qesey kenê. Yewbîn rê bi şabîyayîş çekuyan şirawenê. Yewbîn rê deyîra xezalan vanê.

Rîyê to! Rîyê to wareyê min o peyîn o. Ališkanê to de birayê mergî ra aver eşq bîyo meyman û rêça linganê xo, huyayîşe to de xo vîr ra kerdo. Sêneyê to ra vengê zerrîya mi yeno. Vengê takewtişê adirî yeno. Kamî vato yew zerrî ra hende veng nêvejîno? Sêneyê to de bi rindekiya xo cuye erzena.

Cuye!

A cuya ke ma her wext tede surgin kerdeyî me. Ma verê vayî de rut û repal sêwî verdayî me.

A cuya ke ma dejê terteleyan de xo vîr ra nêkerda. Ma sey teyšaniye miyanê di lewanê xo de seveknaya.

A cuya ke ma hêrsê xo ra sey yew dendikî zerrîya mirço-leke de neqesnaya.

Û a cuya ke seydarî fişte ra mi dima û ez kerda remayoxa adiran.

Ez bê to viran û bêhêş verdaya.

To her di destê xo aye ser de ardî peser. Ti peyê dêsan de, huyayîşan ra dûrî de, hewnanê xo de onci seba huyayîşê domanan cuye seveknena. Ez vana qey ez no semed ra bîya



remayoxa şewdiran û kewta vengê to dima.

Ališkanê to de di hesirî şewl danê. To xorîniya hewnan ra, çimanê xo ra, kila xo ra di ummanî diyarî verdayê.

Gelo tu kesî bermayîşê adirî dîyo? Ez bermayîşê adirî de bîya awe...

Ez zanan ke, rojê wisaran zimistanan de benê haştî. Sêneyê hewran qilaşîno ra, torge varena zerrîya koyan ro û boya aye ra herre bena mird. Ti ginenena mezgê merdimîye ro û merdimîye hewnanê to ra roştîye oncena zerrîya xo.

Lozinan de onci adirî benê berz.

Şewa serdine ginena rîyê mi ro û ti peyê dêsan de, hewnanê xorînan de fetilîna.

Wextê ma çin o.

Gelo to xo vîr ra kerd? Ti adir a, eşqê awe ra veyşayêne. Bîya xo vîrî...

Bihesne!

Behr de mase, asmên de hewr, koyan de xezale nalena.

Çeku bi çeku, herf bi herfe yew ziwane fekan ra xatir wazeno. Ziwane şarê esmerî. Ziwane adir û awe. Ziwane min û to...

Yew lajê rîyê hardî, yew rengê mûndîya Hezretî Fatma mireno. Merdena yew ziwane çiqas giran a. Teyrî bermenê,

rindekîye dirbetan cêna. Sêneyê merdimî dejenê. Kokimî bêveng şîware vanê. Dewan de bê huyayîşê domanî benê lal. Ez hervan de di çimanê xo vindî kena.

Rawirze û bivîne!

Dimpîştîkî hêdî-hêdî emrê ma ra tîrenê. Benê jehr ginenê nanê ma ro. Lez şewe be, tarîya mi ro gine. Wa leşa mi to de, leşa to kî mi de biqefelîyo...

Sêneyê ma ra heskerdoxanê ma vejenê. Lez awanbîyayîşê rojî be, xirabîye biveyşne, rindekiye rê sitar be.

Şabîyayîş vejenê û şîware dekenê deyîranê ma.

Lez bilbilo hewtreng be, huyayîşê xo biruşne gilê daranê girdan rê. Wa huyayîşe to ra heme daristan bilerzo. Yewe ele bê huyayîşe to vileçewte memano.

Yew kerra...

Germîya pîzeyê hewnanê xorînan ra rawirze! Bê mi hewnan xo rê heram bike. Rawirze û vengê adirî peyser bide mi. Ez to de merdene ra nêtersena. Ti kî zereyê mi de merdene ra meterse.

Govenda adir û awe bîya vîrê xo. Govenda cuye û mergî...

Wa tarîx bi çimanê xo bivîno ke awe senî bena adir û veyşnena. Adir kî senî beno awe û herikîno.

Zekeme

Sînan SUTPAK

Teverê hepîsxaneyê Elbîstanî de koyêdo tuj û berz esto. Ma tim pencera ra winênê ê koyî ra û çimanê xo kenê mird. Tewr vêşî embaz Şekir her roje her hele vejîyayê pencera û winîyayê koyî ra. Her ki vejîyayê pencera û çimê xo dîmena koyî ro denisnayê, keserî antê. Wexto ke keserê xorîni antê ma zanayê ki embaz Şekir fina şîyo tever û o yo ware bi ware geyreno. O wareyo ke embaz Şekir tede geyrayê de çiçi estbî, çiçi çine bî, tenya embaz Şekirî zanayê.

Arizayênda embaz Şekirî estbî. Eke jew des kîlometreyî dûrî ra bi pişkayê embaz Şekir kewtê tewa zekeme ver. Yan kî Elbîstanî miyan de jew zekem bikewtayê, ê didin embaz Şekir bi. Wextê "janê kergan" (kuş gribi) de embaz Şekir senî nêmerd, ma embazan kesî hema zî fehm nêkerdo.



Yew roje embaz Şekir fina vejîyabi pencera û winîyayê koyî ra. Teverê kovuşa ma de, teverê hepîsxaneyî de kûleya eskeran esta. Eskeran tim û tim uja nobete girewtêne. Embaz Şekir ke vejîya pencera finê de vat, "Embazêno, xo bipawê tehluka gird o!" Ma embazên ke cayê xo ser o ronîşte bîy û ma kitab wendê, ma hemîne kitêbî xo dest ra ronay û ma têfek ra vat "Se bî embaz Şekir? Fekê xo xeyr ake. To çiçi dî?"

Embaz Şekirî xo pencera ra eşt cêr û vat "Embazên, xo bipawê!" No eskero ke kûle de nobete de yo, o yo pişkeno. Willay şima xo nêpawê, şima pêro do bi zekeme bikewê!"

Embaz Hesenî halê embaz Şekirî zanayê û vat "Embaz şekir, ti xo bipawe. Tersê mi kî ti bikewî. Ez vana to ey ra girewta zî." Embaz Şekirî kerd ki îtiraz bikero la finê de bê hemdê xo pişka û bî fiş-fiş ci.

Şewdirî ra heme embazî bi "Rojbaşî" ya weriştî xo ser. La embaz Şekir nalayê. Nalîya ey bi pişkînda ey a bîye têmeîyan. Embazan ra jewî ci rê leymune arde. Jewî derman ard. Jewî ci rê ada çayi girêna. La embaz Şekirî wina pêt zekeme girewtbî.

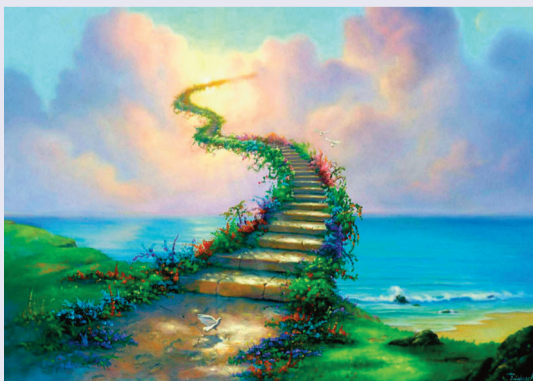
Hepîsxaneyê Elbîstanî
13.10.2011

Hîn Cenet ra Nêvejîyeno

Hesen Fehmî KARA

Merdimêk mireno. Lajê merdimî wazeno piyê xo rê xeyrê bikero. Laj, persê melayî keno, gêreno, dima keyeyê melayî museno.

Rojêk teştare ra pey lajek şino keyeyê melayî. Vano, mela piyê mi merdo. Ez wazena ey rê xeyr bikerî, ti ey rê Quran biwane ke o şîyero cenet. Eke şîyero cenet ez zaf peran dana to. Eke nêşîyero, nêdana.



Mela vano tamam. Ez ey rê Quran biwanî, o şino cenet.

Mela Quran wazeno, dima peranê xo gêno. Biney fikirîyeno, vano, qirbû mi hetê xo ra Quran wend, labelê şîyayîşê cennetî Homa zano, ma çew nêzanî.

Lajek vano, ney, to mi ra va o şino cenet. Piyê mi zaf înad o, eke yew hewe lingê xo eşte cenet hîn cenet ra nêvejîyeno.

Beno nêbeno, yew merdim beno, yew cinîkê bena. Di domanê dîne benê: Alik û Fatike.

Gel zeman gît zeman, maya dîna ginenê piro mirena. Pîye dîne zî zewejîno. Na cinîke ra zî di domanî benê. Lajek û keynekê. Na dêmarîya Alik û Fatike îna ra zaf heqaret kena. Non domananê xo rê pojena, çamure zî dana domananê bîna. Nê domanî çamura xo cênê şonê tawle, verê manga xo de berbenê. Manga êna ziwana vana "çamure mewerê, bêrê qoçê mi yaderê, zereyê dê de werd esto, ê bûrê.

Nê qoçê manga danê ya, çi qayt kerê! Her çeşît werd esto. Mirdîya xo wenê. Domanî roj bi roj her çi şonê benê goştin. Nara, domanê dêmarî maya xo ra vanê "to non dana ma, ê zî çamure wenê, ê se goşt cênê!" Maya dîne vana "hela şorê tawle, nê tawle de se kenê."

Lajê daye şono tawle, lewê dîne. Uca vindeno. Nê qayt kenê lajek nêşono. Benê vêşanî. Lajekî ra vanê "eke to nêşona maya xo ra nêvana, ma çîyo weş ame pîya weme." O zî vano "ez nêvano." Anê qoçê manga danê ya, werd wenê. Lajek êno maya xo ra vano ke qoçê manga de werd zaf o, uca ra wenê.

Maya dîne ana nono tenik pojena, kena huşk. Cayê xo fîna ra, nonê huşkî cila xo de kena binê kîştanê xo. Mêrdeyê aye ke êno, vana "ez nêweş o" xo dêmdana, bena xuş-xuşa nonî. Vana "parsuyê mi şîkiyê." Venga doxtorî danê, doxtor êno. Cinîke doxtorî ra vana ke, "mêrdeyê mi ra vaje na cinîkê zaf nêweş a, bîya na manga sarebirne, goştê daye bidê cinîya xo, wa weş bo."

Doxtor zî mêrdeyê daye ra vano, "manga sarebirne, wa cinîya to bûro, weş bo." Nê domanî şonê lewê manga de

Şanika Alik û Fatike

Arêkerdax: Îbrahîm BÎNGOL



berbenê, vanê "to sarebirnenê!" Manga vana "goştê mi îna re beno zehîr, ê erzenê, şima bûrê. Astikanê mi zî merzê, ê benê zernî." Manga sarebirnenê, goşt beno zehîr, kes nêweno. Tenya Alik û Fatike wenê. Astika zî kenê çalê. Kulî benê zernî.

Domanê dêmarîye îna ra zaf heqerat kenê. Domanî destê dîna ra remenê. Xeylî ca şonê, lajek zaf beno têşan, şono ke awe bişimo, pîyayê veng dano, vano "awe meşimê, to bena mar!" Tayê cayo bîn şonê, lajek onca zaf beno têşan, şono ke awe bişimo, pîyayê onca veng dano, vano "awe meşimê, to bena kesa!" Tayê cayo bîn şonê, lajek onca zaf beno têşan, êno ke awe bişimo, pîyayê onca veng dano, vano "awe meşimê, to bena milawune!" Na raye şono ke awe bişimo, onca pîya

veng dana vano "awe meşimê, to bena daware!" Lajek damîş nêbeno, awe şimeno. Senî ke şimeno ca de beno golik.

Waye berbena, zîbena, urzena ra birayê xo cêna şona, şona rastê yew birrî malî bena. Şuwanî ra vana "anê pera bicê, postê malî bide mi, ez boncî sereyê xo ra, bibî keçele." Şuwanê pera cêno, poste dano ci. Keyneke poste oncena sereyê xo, bena keçele, şona şona dewe de vejîna. Keye bi keye cêrena, vana yew mi bico, ez îna re xizmete bikerî. Vana, tenya yew şertê mi esto ke o zî no golik timûtim lewê mi de bimano. Mêrikî qebul kenê. Keyneke şona kotî golikî xo de bena.

Rojê dewe de veyve beno. Keyneke şona veyve labelê golikî xo de nêbena. Golikî kena cila xo. Keçele xo dana we, kin-

canê rindeka dana xo ra, şona veyve. Laje paşay zî veyve de beno. Qayt keno ke keynekêde zaf rindeka ama veyve. Çimê lajekî timûtim aye der o. Keyneke govende ra vejîna şona, lajê padişahî aye taqîb keno. Vano hela vinde, na şona kotî. Na şona ke keçelê xo xo ra do, lajê padişahî destê daye pêcêno, nêverdano. Vano "to nîya rindek a, qey xo kena keçele?" Vano "bê mi bicê." A zî vana "ez to nêcêno."

Waxto ke zaf zor dano ci, na vana ke yew şertê mi esto, eke to ê bîyarê ca, ez to cêno. Vano vaje. Vana ez kotî vindeto, golik zî lewê mi de bimano. Lajê padişahî şertê aye qebul keno. A ke vejîna meydan, pêro pîya vanê na keçele çiqas rindek a. Hawt rojî hawt şewî veyvê xo kenê.

Mîyan ra zemanê derbas beno. Cinîkê kune ra, ci rê lajekî beno. Na zaf xizmeta golikî kena. Lajê daye beno pîl, rojê êno pîyê xo ra vano "bîya ma nê golikî sarebirnîme. Cinîke vejîna tever ke çi bivîno, ha yê golik eşt hard ke sarebirnê. Hama xo erzena birayê xo ser, berbena nêverdana golikî sarebirnê. Hem mêrdeyê daye hem zî lajê daye vanê na mesela golikî çik a ma ra raşt vaje. Cinîkê endî çare nêvîna, ana mesela bine ra kulî pîya vana. Endî golikî verdanê ra. Golik timûtim baxçe de çereno.

Rojê cinîkê hewn vîna. Hewn de pîyayê aye ra vano, hawo Xizir êno, to ke şore, xo berze verê linganê Xizirî, o to re birayê to keno weş. Na qayt kena, ha wo Xizir êno, şona xo erzena verê linganê Xizirî, vana "mi re birayê mi weş ke." Xizir dest keno golikî ra, golik beno weş, beno însan. Waye û birayî virane fînenî ra yewbînî. Paşa êno vînenî. Teze înam keno ke no golik birayê daye yo.

KARİKATURE

Mucahîd BARAN

Gayo Şoreşger...



Kerîmê Mi

Lêro lêro, lêro lêro, lêro lêro, lêro lêro
Sêr Kîlebûn mi dumûn o, lêro lêro, lêro lêro
Bin Kîlebûn mi dumûn o, dayê kuarê Kerîmê mi
Kêrîm kîştî kerdo miyûno, lêro lêro, lêro lêro
Kêrîm kîştî ço nezûno, dayê kuarê Kerîmê mi
Şar Kîlebûn biye îmûn o, lêro lêro, lêro lêro
Kerîm kîştî eşt quçûno, dayê kuarê Kerîmê mi

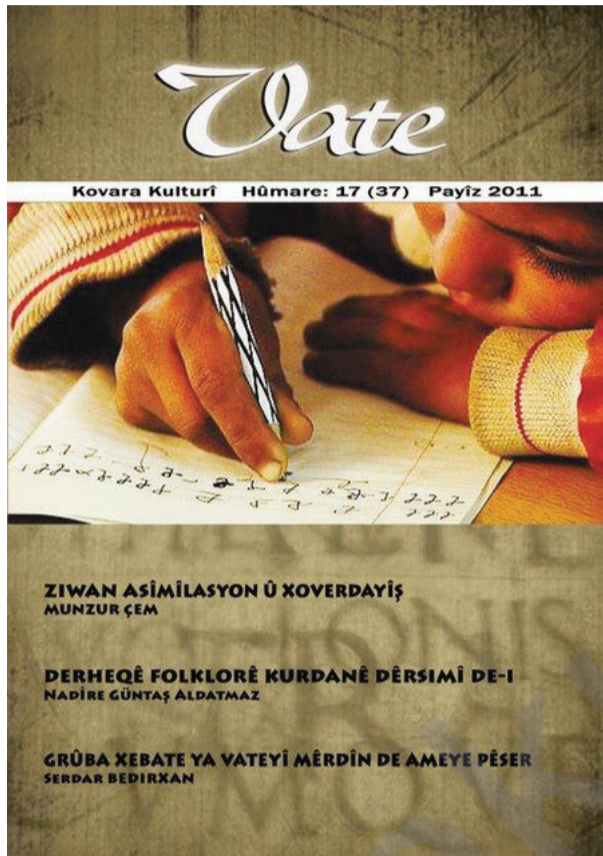
Sêr Kîlebûn vilîyekî, lêro lêro, lêro lêro
Bin Kîlebûn vilîyekî, dayê kuarê Kerîmê mi
Darbê Kerîm mi girûn a, lêro lêro, lêro lêro
Darbê Kerîm darbê mêrg a, dayê kuarê Kerîmê mi

Arêkerdax: Seyîdxan Kuriş
Mintîqa: Çewlîg - Pali

Hûmara 37. ya kovara Vateyî vejîya

Na hûmare de nuşteyê **Prof. Dr. Ehmed Gurbuzî** bale anceno ke verê roşnê tespît û vateyê sofîyan de "îdeolojî" û merdimê "îdeolojîkî" analîz kerdê. **Ehmed Gurbuz** analîzê xo de vano: "Merdimo ke xo aîd, pa-beste yan zî girêdayeyê yew îdeolojîyî vî-neno (îdeolog) wazeno ke goreyê fikrê xoyê ke zixma-zixm bîyê qalibî, yew dîzayn, form û şekil bido heme komel û dinya." **Ehmed Gurbuz** analîzê xo wina domneno: "Kes, dezge yan zî organîzasyonê ke kewto bi dima îdeolojîyî yan zî îdeolojîyî o girewto binê tesîrê xo, xo sey yew kerdox (faîl, sûje) viraştoxê cuya şexsî û komelkî vî-neno. Sewbîna kes û komelan zî xo rê sey yew teba (obje), sey çiyê ke yenê viraştîş û vur-nayîş vî-neno. Heto bîn ra merdimo îdeolojîk xo sewbîna însanan ra hîna pîl, berz, zanaye û erjaye vî-neno û o tewir teqdîr keno. Goreyê xo ra, o merdimo zanaye yo. Û heqê ey esto ke sewbîna şexs, kom û komelan çarçewaya waştîşê xo de biçerixno, bibedîleno, şekl û dîzayn bido ra ci. No ware de êdî cayê mişawirekerdiş, yewbînî ra perskerdiş, rî bi rî yewbînan goşdarîkerdişî çine beno. Abiasan tena ferman kerdiş, musnayîş û banderkerdişo yewhetî, hukimkerdiş, şekl û dîzayn dayîş maneno."

Na hûmare de yew nuşteyê analîzî zî yê kedkarê kirmancî mamosta **Munzur Çemî** yo. **Munzur Çem** nuşteyê xo de "ziwan, asîmîlasyon û xoverdayîş"î analîz keno. **Munzur Çem** vano: "Mavajîme ke di domanî, eynî roje de maya xo ra bîyê û di ziwananê cîya-cîyayan qîsey kenê. Nê ziwanan ra yew kurdî, o bîn kî tirkî yo. Her di domanan ke şeş serrî qedênayî kewtî hewtine, dest bi dibistane kenê. Nînan ra



domano tirk sebebo ke bi ziwane dayîke perwerde beno, qet çiyê vîndî nêkeno, mezgê xo normal xebitneno, xo îfade keno û çiyane neweyan museno. Labelê domano kurd, sebebo ke ziwane xoyê dayîke de perwerde nêbeno, winî nîyo. O, dibistane de nêşikîno xo îfade bikero, ziwane ey, heqê qîseykerdişî ey ra ameyo girewtîş. Ganî kodanê xoyê hewt serran bido ra hetê yan kî bierz, çekuyanê bînan bimuso, xo bi înan

îfade bikero. Yanî domano kurd, destpêkerdişê dibistane de hevalê xo yê tirkî ra gore hewt serrî vîndî keno, hewt serrî apey maneno."

Nadîre Guntaş Aldatmaz derheqê folklorê kurdanê Dêrsimî de qîsmê yewin yê nuşteyê xo dayo weşnayîş. **Nadîre Guntaş Aldatmaz** nuşteyê xo de vano: "Mîntiqaya Dêrsimî de di dîyalektê kurdî yenê qîsey kerdene: kirmancî û kirdaskî/kurmanckî. Lehçeya xo çi bena wa bibo, cuya hemine yew a. Toreyê pêruno yew ê."

Yewna nuştoxa cinî yê na hûmare zî **Bedriye Topaç** a, bi sernameyê "Tewr Verî Zerrî Gipena" yew nuşteyo edebî nušto. **Alî Aydin Çîçekî** bi nameyê "Kutiko Sûr" yew hîkaye nušta. **Deniz Gunduzî** şair û dengbêjê meheli yê mîntiqaya Gimgimî Silê Musî dayo naskerdiş û çend deyîrê eyê ke arê dayê nuşteyê xo reyde weşanayê. **Îsmet Sîverekî** nuşteyê bi sernameyê "Kirmancê (zazayê/dimilîyê) Sêwregî" de eşîrê dimilî yê mîntiqaya Sêwregî dayê şinasnayîş.

Mehmed Selîm Uzunî çarçewaya "Hîkayeya Hezretî Suleyman û Belqîsa" de huner û ziwane **Mela Mehmed Elîyê Hunî** ser o yew nuşte nušto û transkrîpsiyonê nê eserî weşanayo.

Na hûmare de **Serdar Bedirxanî** derheqê kombîyayîşê 20. yê Grûba Xebate ya Vateyî ke Unîversîteya Artuklu ya Mêrdînî de kerdbi, yew xebere amade kerda. **Ayhan Sarigolî** yew sanika **Birayanê Grimman** almanckî ra tadaya kirmancî ser. Çend fiqrayê **Murad Canşadî** na hûmare de ca girewto. Û **Hafiz Ehmed Turhallî**, **Daîmî Bîngol** û **Îdrîs Sekarî** zî şîrê xo na hûmare de dayê weşnayîş.

NAMEYÊ NEBATAN

Amadekar: Ehmedê Dirihî



Mehmet FIRAT

kirant (Pîran)
kirûnt (Çewlîg)
mordak (Dêrsîm)
pîyûnzo koyî (Çewlîg)
pîyazo koyî (Dêrsîm)
pîyazok (Gimgim)
sîrim (Sêwregî)
vaşê qazî (Gêl)

Kurmancî: loteşîr, nuteşîr, pîvaza avî, pîvaza çolê, pîvaza kûvî, pîvaxage
Soranî : gêlîka, has
Goranî : pîyaze mişkanê, pîyaze xûgane
Latînî: Scilla
Tirkî: dağ soğanı, yıldız sümbülü

Nameyê yew têwirî na vile, **Scilla kurdistanica** ya. Coka ma kurdî eşkenê nêy ra bivacî; sîrima kurdîstan, gêlîka kurdîstan, pîyaze mişkana kurdîstan

Resim: Scilla kurdistanica (kurdistan yıldız sümbülü)

Menu

Eke bêra boya eşqî
gerdenê leylaqî ra
ne hingimênê zozanî
ne zî penîrê Wanî
lazim o
seba arayî.
Leteyê nanê Sûke (*)
û biney helwa
bes ê taştî rê!
Şamî zî goş pa mekewîn!
Bengîy' tena şerab şimenî.

J. Îhsan Espar

(*) Sûke: Diyarbekir